

טבילת כלים לפסח ולכל השנה - שיעור 798

I. מקור הענין

- (א) עיין בבמדבר (ל"ב - כ"ג) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש "וטהר" וטהר תיבה יתירה ולמדו מזה הענין של טבילת כלים
- (ב) עיין בעבודה זרה (ט"ה): דהלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים את שדרכו להטביל יטביל ולכן צריכין טבילה בארבעים סאה

II. כללי הענין

- (א) יש מחלוקת ראשונים אם טבילת כלים מן התורה או מדרבנן ועיין בערוך השלחן (י"ד ק"כ - ז) דכל רבותינו הסכימו דטבילת כלים מן התורה דילפינן מכלי מדין דכתיב (צמדזר ל"ב - כ"ב - ג) אך את הזהב ואת הכסף ... וטהר והך וטהר יתירה הוא לדרשא אתו על טבילת כלים ולהרמב"ם הוי רק אסמכתא בעלמא וע"ע בשו"ת יחזה דעת (ז - מ"ד) שהביא מהרדב"ז שרוב הראשונים סברו שהוא רק מצוה מדרבנן ולכן אם הוא ספק הוי ספק דרבנן לקולא
- (ב) כלי המיועד להכנת אוכל ועדיין צריך האוכל הכנה נוספת להתקינו לאכילה (כגון כלי לישנה, מטחנת בשר, סכין שחיטה) יטבילו בלא ברכה (רמ"א י"ד ק"כ - י"ד) אמנם סיר בישול וכדומה אף אם אין מבשל בו עד שיהא האוכל ראוי לאכילה מטבילו בברכה
- (ג) אין כלי חייב בטבילה אלא אם מניח עליו אוכל או משקה בלי הפסק כלי אחר כגון הפסק נייר או אלומיניום ומפה או ניילון לא נחשבים להפסק הפוסט מוטביליה אך הפסק שקית נייר או ניילון כשדרך שימוש הכלי פוסט את הכלי מטבילה (ספר טבילת כלים זף ל"ג)
- (ד) יהודי שקנה בקבוקים וכדומה מגוי כדי למלאותם בדברי מאכל וכדומה אין צריך טבילה דלא מקרי כלי סעודה בשימוש זה רק כלי אוצר ואפשר דלדעת האג"מ אף להמקבל הוא פטור מלטובלן ואבאר
- (ה) דוקא כלי סעודה שקנה מנכרי משום שהכתוב איירי בכלי סעודה ודוקא כלי מתכת שהם דומה לששה מינים שכתב התורה (רש"י ט"ז ע"ה): וכלי זכוכית טובלים מדרבנן הואיל וכי נשתברו יש להם תקנה ככלי מתכת ודעת המאמר מרדכי שהוא מן התורה (טבילת כלים זף ט) וכלי חרס אין צריך טבילה דהגעלה אין מועיל להם
- (ו) פארצעלאן אין צריך טבילה וחלילה בברכה וגליזיר"ט (glazed) צריך טבילה דציפוי בזכוכית הוי כציפוי במתכת (ערה"ש כ"ט) אמנם שמענו בשם רב משה דאין צריכים טבילה (אהלי ישורון זף 121) ולי נראה דמי שסובר דצריך טבילה מותר לאכול ממי שלא טבל ואבאר
- (ז) כלים שלא באים לשלחן ג"כ צריכים טבילה כמו כלים שמבשלים בהם ואופים ומטגנים בהם וכן כל כלי העשוי מחומר שאינו טעון טבילה (כחרס) ומצופה מבפנים במתכת או בזכוכית צריך להטבילו אמנם כלי צבוע נידון לפי עיקר הכלי (ספר טבילת כלים ח - ו) וע"ע בספר אהלי ישורון שכתב ששמע מהאג"מ דכלי חרס שמצופה אין צריך טבילה אלא אם כן יש בהם קליפה של זכוכית ממש ועיין אג"מ (י"ד ז - מ"ו צסופו)
- (ח) טבילת כלים לא בעי כוונה לכן אם טבלו קטן או עכו"ם לפני ישראל גדול עלתה בו טבילה (י"ד ק"כ - י"ד ט"ו) ועיין בערה"ש (י"ד) דכלי זכוכית שהוא מדרבנן מותר ע"י קטן
- (ט) חציצה בדבר שמקפיד עליו אפילו מיעוט החוצץ כגון תיו דבוק לכלי ואם אינו מקפיד מועיל הטבילה ואם רוב הכלי מכוסה בזה חוצץ בכל ענין וצריכה טבילה אחרת (י"ד ק"כ - י"ג)

- (י) **אסור להשתמש בכלי קודם הטבילה** ואם עבר והשתמש בכלי לא נאסר מה שנשתמש בו דאין כאן בליעת איסור אלא הוא מצוה בעלמא (רמ"א ט"ז וערה"ש י"ז) והאג"מ התיר רק דבר יבש ולא לח עיין לקמן
- (יא) **צריך שיהא הכלי רפוי בידו** בשעת טבילה מטעם חציצה (ערה"ש כ) ועיין ברמ"א (3) דאם ליחלח ידו במימי המקוה אין לחוש דחציצה במיעוט שלא יכול להעבירו מותר לטבלו
- (יב) **מברך על טבילת כלים** אפילו אם הוא רק כלי אחת (ערה"ש כ"ג) ודלא כהשו"ע (ג)

III. פסקי האג"מ בענין טבילת כלים

- (א) **כלי חשמלי שא"א לטובלם** משום שמקום העלעקטרי אין להביא במים שיתקלקל ואם הם כלים שאין נותנים עליהם המאכל עצמו אלא נותנין שם קדרה אחרת א"צ טבילה שהוא כמו הטריפידש (tripod) (י"ד ק"כ - ד) אבל אם הוא כזה שנותנים בו המאכל עצמו צריך טבילה אמנם כלי כזה שלמעלה חוטי חשמל ולמטה מונח המאכל צריך טבילה רק חצי התחתון והוי כשני כלים המחוברין (אג"מ י"ד ח - י"ז) וכן אם החוטים למטה (שס ל"ח) ויש מתכת המפסקת
- (ב) **כלי אלומיניום** שהיא מתכת חדשה שלא נזכרה בקרא דמן התורה אינם צריכים טבילה וגזרו רבנן כמו כלי זכוכית ודכי נשתברו יש להם תקנה ככלי מתכת דמי (אג"מ י"ד ג - כ"ג) וע"ע בשו"ת יחווה דעת (ג - כ"ד) דאין להוסיף על גזירת חז"ל והמחמיר להטבילם בלא ברכה תבוא עליו ברכה
- (ג) **האוכל במלון שאין טובלין הכלים** עיין באג"מ (י"ד ג - כ"ג) אם המאכל אין צריך להכלי יש להתיר בשעת הדחק ליטול המאכל ביד ולא בכף או מזלג אבל כשהמאכל צריך להכלי כגון מרק ושאר משקין אסור לאכול ממנו בלא טבילה ודלא כהערה"ש שהתיר אפילו משקין בדיעבד ואבאר
- (ד) **כלים שאי אפשר להשתמש בהם רק ב' או ג' פעמים** אינם מקבלים טומאה לכן אין צריך טבילה ואפילו אם אפשר להתקיים אך בשביל הזול אין משתמשין אפשר גם אלו אינם צריכים טבילה (אג"מ י"ד ג - כ"ג)
- (ה) **טאסטר (toaster)** אין להחשיב כלי זו לצורך הסעודה שאף שרגילין בזה אינו דבר נחוץ ורובא דעלמא אין עושין כן משא"כ הקומקמין שמחמם המים צריכין טבילה משום שצורך גדול לכולי עלמא וכלי סעודה היינו שמשתמשין בהם לסעודה ממש כגון לאפיה ובישול צריכים טבילה וכ"ש כלים שמביאין אל השלחן משא"כ טאסטר (אג"מ י"ד ג - כ"ד)
- (ו) **קנקנים והצלוחיות** שלקח מנכרי וכן כלי הקאפע אין צריכין טבילה אחר שמוציא האוכלין מתוכם דהכלי נבטל להמשקין ורק אצל הישראל נעשה כלי ואין צריך טבילה (אג"מ י"ד 3 - 5) ואפילו בחזרת הקנקנים מקבלין איזה מטבע לא הצריכו טבילה וע"ע בשש"כ (ט - סערה מ"ח) ולכאורה אם שותין מהקנקן בלי כלי אחרת או בשפופרת אין צריך טבילה
- (ז) **כלי מתכת וזכוכית שיש ספק** שמא נעשו בפעקטערע של ישראל ואפילו מחלל שבת יש להטבילם בלא ברכה מ"מ אם הרוב נכרים הולכין אחר הרוב ומברך ואם הם מארץ ישראל אין צריך טבילה כלל ואפילו ממחללי שבת (אג"מ לו"ח ג - ד ויחווה דעת ג - ס)
- (ח) **יכול לטבול הכלי בהחנות** קודם שנתן דמי הכלי להמוכר (אהלי ישרון בשם רב משה דף 52) ויש חולקין ותלוי אם יש חיוב טבילה על האדם שהכלי שלו לשימוש ולכן אין בעל החנות מחויב בטבילה ולכן אם לא קנה אין חיוב על הקונה או אפשר שיש רק מצוה שהכלים יוצאין מטומאת הנכרים ולכן מועיל הטבילה מקודם הקנין (ד"ע) וע"ע בספר טבילת כלים בשם רשז"א דאינו מועיל

- (ט) כלי שנעשה ע"י יהודי ואפילו מחלל שבת ומכר לעכו"ם וחזר ומכרו לישראל מדינא אין צריך טבילה וטובלין בלא ברכה ולהיפך צריך טבילה (אג"מ יו"ד ג - כ"ח)
- (י) כלי מתכת וזכוכית שמצופה בפנים בדבר שאין צריך טבילה טובלין אותה שהצפוי אין בו ממש (אהלי ישרון דף 47 אות 121) בשם רב משה

IV. הערות בענין טבילת כלים

- (א) מטביל את הכלי פעם אחת דהנה טבילה זו הוקשה לטבילת נדה ואף בנדה סגי בפעם אחת ועיין בטבילת כלים (י - י"ג) שהביא באחרים שצריך ב' או ג' פעמים כמו שנהגו כמה נשים לטבול ג' פעמים
- (ב) הקונה כלי מתכת או כלי זכוכית צריך לידע מי עשה הכלי משום חשש ברכה לבטלה ואם א"א טובל בברכה אם רוב עכו"ם (אג"מ הל"ל) דאין אומרים ספק ברכות להקל אם הרוב מיוסד על המציאות גופא (יחזקאל דעת ג - ס)
- (ג) מכר כלים המוצים לנכרי אם צריך להטבילם אחר הפסח עיין בשו"ת יחזקאל דעת (ג - כ"ד) שדעת הפמ"ג והחת"ס והגר"א והנודע ביהודה שצריך טבילה אמנם דעת האלף לך שלמה (יו"ד ק"ג) והערה"ש (יו"ד ק"כ - נ"ג) דאין צריך טבילה והכל תלוי אם המכירה הוא מכירה גמורה וא"כ צריך טבילה (ד"ע)
- (ד) לאכול ולשתות בסעודת חתונה מכלים שלא נטבלו עיין בשו"ת יחזקאל דעת (ג - מ"ד) דיש להתיר דכיון שפסק השו"ע (יו"ד ק"כ - ח) שמותר לישראל לאכול מכלים שלא נטבלו אם נשאלו מישראל אחר שלא חל עליו מצות טבילת כלים וכ"כ הפרי חדש ויש חולקין (הש"ך והט"ז) וספק דרבנן לקולא וצ"ע ואבאר
- (ה) לאכול ולשתות בסעודת חתונה חבירו שלא נטבלו ה' china שצריך טבילה ואבאר

V. כלים שאינם צריכים טבילה מ"מ יש טובלין אותם בלא ברכה

- (א) כלים שאינם של מתכת או זכוכית אפילו צפוייה בהם 1) glazed dishes 2) porcelain 3) stone 4) plastics 5) corelle 6) wood 7) bone 8) corningware 9) earthenware etc.
- (ב) כלים שנשתמשו רק ב' או ג' פעמים כגון throw-away aluminum dishes/pans
- (ג) כלים שאינם נוגעים להאוכלים bottle/can openers, stove racks, nut crackers, etc. והולכים אחר רוב תשמישן
- (ד) שיניים תותבות אין צריך להטבילן דלא מסתבר לומר שכלי שרק בעליו יכול להשתמש בו שיקרא כלי סעודה (טבילת כלים י"ח - הערה ר) וגם בטל לגוף האדם
- (ה) כלים שאין מביאין להשלחן ולא עשו שום דבר בהכנת המאכל אין צריך טבילה כגון 1) refrigerator racks/bins 2) stove racks 3) bread box 4) bins
- (ו) אמנם כלים וכיסוים (כגון jars) אפילו אין מביאם להשלחן צריך טבילה בלא ברכה והטעם משום דשומרים האוכלים שלא יפלו מהכלי (אהלי ישרון דף 44-45 בשם רב משה)
- (ז) ודלא כהערוך השלחן (יו"ד ק"כ - ל"ג) דמחלק בין אפיה לבישול
- (ח) כלי Durablex או Pyrex צריך טבילה (ספר טבילת כלים י"ח - ל"ז)